

Pradžią>Kreipimasis į teismą>Kur ir kaip>Kurios šalies įstatymai taikomi?

Civilinės teisėsenos srityje nebaigtos procedūros ir procesai, pradėti iki pereinamojo laikotarpio pabaigos, bus tęsiami pagal ES teisę. Remiantis abipusiu susitarimu su Jungtine Karalyste, atitinkama su Jungtine Karalyste susijusi informacija E. teisingumo portale bus saugoma iki 2022 m. pabaigos.

Kurios šalies įstatymai taikomi?

Anglija ir Velsas

1 Teisės šaltiniai

1.1 Nacionalinė teisė

Šiuo metu Anglijos ir Velso kolizinės normos, susijusios su taikytina teise, iš esmės kyla iš tiesiogiai taikomų ES reglamentų. Civilinėms ir komercinėms byloms taikomi šie teisės aktai: Reglamentas Nr. 593/2008 dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma I“) ir Reglamentas Nr. 864/2007 dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma II“). 1990 m. Sutarčių (Taikytinos teisės) įstatymas (kuriuo įgyvendinama 1980 m. Romos konvencija) tebetaikomas sutartims, sudarytoms iki 2009 m. gruodžio 17 d. (nuo tos dienos sudarytoms sutartims taikomas reglamentas „Roma I“). 1995 m. Tarptautinės privatinės teisės (Įvairių nuostatų) įstatymas taikomas tik tais atvejais, kurie nepatenka į reglamento „Roma II“ taikymo sritį (reglamentas taikomas tais atvejais, kai žala padaryta po 2009 m. sausio 11 d.). Tradicinės bendrosios teisės normos toliau taikomos delikto, susijusio su garbės ir orumo įžeidimu, atvejais bei su paveldėjimo ir nuosavybės teise susijusiais atvejais.

Šeimos bylose taikytinos teisės normų šaltinis paprastai yra bendroji teisė, su tam tikromis išimtimis. Paprastai šeimos bylose taikoma Anglijos teisė, išskyrus keletą bendrojoje teisėje numatytų išimčių (pavyzdžiui, dėl santuokos panaikinimo) arba įstatyme numatytų išimčių (pavyzdžiui, dėl išlaikymo pagal 1920 m. Išlaikymo nurodymų (Vykdymo užtikrinimo priemonių) įstatymą ir 1972 m. Išlaikymo nurodymų (Abipusio vykdymo) įstatymą). Su tėvų pareigomis ir vaikų apsauga susijusiose bylose, kurioms taikomas ES reglamentas Nr. 2201/2003 ir 1996 m. spalio 19 d. Hagos konvencija, atitinkamai taikomi Anglijai, Velsui ir Šiaurės Airijai skirti 2012 m. Tėvų pareigų ir Vaikų apsaugos priemonių (Tarptautinių prievolių) reglamentai bei 1996 m. Konvencijos 15 straipsnis, kuriame išdėstytos taikytinos teisės normos, t. y. nustatyta, kad, išskyrus kai kuriuos atvejus, taikoma Anglijos teisė.

1.2 Daugiašalės tarptautinės konvencijos

1961 m. Hagos konvencija dėl įstatymų, susijusių su testamentinės valios forma, kolizijos.

1980 m. Romos konvencija dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės (sutartims, sudarytoms nuo 2009 m. gruodžio 17 d., taikoma ne konvencija, o reglamentas „Roma I“).

1985 m. liepos 1 d. Hagos konvencija dėl patikai ir jos pripažinimui taikytinos teisės.

1.3 Pagrindinės dvišalės konvencijos

Apie Jungtinės Karalystės pasirašytas dvišales konvencijas, kuriose būtų pateiktos nuostatos dėl taikytinos teisės pasirinkimo, duomenų neturime.

Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad, nors pagal 1980 m. Romos konvenciją ir Hagos konvenciją valstybei leidžiama „vidaus“ kolizijos atveju (pavyzdžiui, jeigu iškyla Anglijos bei Velso ir Škotijos teisės kolizija) taikyti kurią nors kitą teisės sistemą, Jungtinė Karalystė nusprendė šia galimybe nesinaudoti. Taigi įvairių Jungtinės Karalystės jurisdikcijų kolizijos arba tarptautinės teisės kolizijos atvejais taikomos Romos konvencijos (sutartims, kurios įsigaliojo iki 2009 m. gruodžio 17 d.) ir Hagos konvencijos nuostatos.

2 Kolizinių normų taikymas

2.1 Teisėjo pareiga savo iniciatyva taikyti kolizines normas

Laikomasi bendros pozicijos, kad kolizinės normos taikomos tik tada, jei bent viena iš šalių reikalauja, kad jos būtų taikomos. Jeigu to nereikalaujama arba jeigu užsienio teisės turinio įrodymų nepakanka, teisėjas paprastai klausimą sprendžia vadovaudamasis Anglijos teise. Ši taisyklė susijusi su įrodymais ir procesu, taigi jai ES reglamentai neturi įtakos.

2.2 Atgaliniai nukreipimai ir nukreipimai į trečiosios valstybės teisę (renvoi)

Pagal ES reglamentus *renvoi* doktrinos taikyti negalima tais atvejais, kai galioja ES normos dėl taikytinos teisės pasirinkimo. Tokios pačios pozicijos laikytasi 1995 m. Tarptautinės privatinės teisės (Įvairių nuostatų) įstatyme ir 1990 m. Sutarčių (Taikytinos teisės) įstatyme. Taigi jeigu Anglijos normomis dėl taikytinos teisės pasirinkimo nustatyta, jog delikto, susijusio su aplaidumu, atveju taikytina Prancūzijos teisė, bus taikoma Prancūzijos nacionalinė teisė, net jei Prancūzijos teismas būtų taikęs kurios nors kitos valstybės teisę. Vienas iš nurodomų motyvų, kodėl šiose srityse *renvoi* doktrina negalima, yra tai, kad jeigu ji būtų taikoma, būtų pažeistos įstatymuose įtvirtintos sudėtingos taisyklės.

Renvoi vaidmuo kitose teisės srityse tam tikrais aspektais siauresnis, o kai kuriais atvejais – ne iki galo aiškus. Galima sakyti, kad *renvoi* doktrina bus taikoma, kai žemė yra kitoje valstybėje ir pagal Anglijos teisę jai taikoma *lex situs*. Tokiais atvejais atsiranda pragmatiškas motyvas taikyti teismo, kurio jurisdikcijai priklauso turtas, taikomą teisę ir taip padidinti tikimybę, kad bet koks Anglijoje priimtas sprendimas dėl turto būtų galiojantis. Pirmosios instancijos teismo sprendimuose dėl užsienio valstybėje esančio materialaus kilnojamojo turto pažymint, kad taikoma *lex situs*, nuoroda į *renvoi* nebus pateikiama. Šeimos bylų srityje yra keletas teisės precedentų, kai nuspręsta, jog tam tikromis aplinkybėmis *renvoi* doktrina gali būti taikoma, tačiau šis klausimas iškyla labai retai, nes paprastai šeimos bylose taikoma Anglijos teisė.

Tačiau reikėtų pažymėti, kad daugeliu atvejų įrodyti užsienio teisės normų dėl taikytinos teisės pasirinkimo turinį yra brangu, tad šalys dažnai nusprendžia nereikalauti, kad ji būtų taikoma (žr. 2.1 punktą).

2.3 Siejamojo veiksnio pasikeitimas

Šis klausimas sprendžiamas kiekvienoje normoje dėl taikytinos teisės pasirinkimo nurodant atitinkamą laiką, kada buvo nustatytas siejamojo veiksnys. Pavyzdžiui, kilnojamojo turto objektų perdavimo atveju atitinkama taikytina teisė yra ta, kuri taikyta kilnojamojo turto objekto buvimo vietoje jį perduodant.

2.4 Įprasto kolizinių normų taikymo išimtys

Pagal tradicines teisės normas Anglijos teismai gali atsisakyti taikyti užsienio teisę, kuri prieštarauja Anglijos viešajai politikai. Tačiau riba yra labai aukšta: pavyzdžiui, jeigu dėl to gautas rezultatas „visiškai neatitiktų pagrindinių Anglijos teismų taikomų teisingumo reikalavimų“. Anglijos viešosios politikos turinui turi įtakos Jungtinės Karalystės tarptautiniai įsipareigojimai, ypač Europos žmogaus teisių konvencija. Gerai žinomas viešosios politikos išimties pavyzdys – žmogaus teisių pažeidimai, be to, išimtis taikoma ir kai teisė „akivaizdžiai pažeidžia esminės svarbos tarptautinės teisės normas“ (pavyzdžiui, Irako invazija į Kuveitą 1990 m.).

Taip pat pažymėtina, kad reglamentuose „Roma I“ ir „Roma II“ yra numatytas privalomas ginčo nagrinėjimo vietos teisės viršesnių privalomų nuostatų taikymas nepriklausomai nuo to, kokia teisė sutarčiai būtų taikoma kitu atveju. Tokių nuostatų paprastai galima rasti vartotojų ir užimtumo sričių teisės aktuose arba teisės aktuose, kuriais papildoma tarptautinė konvencija.

2.5 Užsienio teisės nustatymas

Užsienio teisės turinys įrodinėjamas taip, lyg tai būtų faktas. Taigi pareiga įrodyti užsienio teisės turinį tenka šalims. Teisėjams neleidžiama patiems tirti užsienio teisės turinio. Jeigu šalių pateikti įrodymai prieštarauja vieni kitiems, teisėjas gali įvertinti ekspertų patikimumą ir jam leidžiama atsižvelgti į pirminius įrodymų šaltinius (pavyzdžiui, užsienio valstybių įstatymus ir bylas), ypač jeigu jie yra išdėstyti anglų kalba ir juose taikomos Anglijos teisėjui žinomos sąvokos.

Užsienio teisės turinys paprastai įrodomas ekspertų pateiktais įrodymais. Nepakanka teismui pateikti tik užsienio valstybės įstatymo, bylos arba kurios nors institucijos dokumento tekstą. Ekspertų įrodymus dėl užsienio teisės taikymo gali pateikti bet kuris asmuo, turintis „pagal savo žinias ir patirtį pakankamą kvalifikaciją juos pateikti“, nepriklausomai nuo to, ar tas asmuo turi teisę atitinkamoje jurisdikcijoje užsiimti teisine veikla. Vis dėlto paprastai ekspertai būna akademinės bendruomenės atstovai arba atitinkamoje jurisdikcijoje dirbantys specialistai. Jeigu užsienio teisės turinys buvo nustatytas anksčiau Anglijoje išnagrinėjus kokią nors bylą, šią bylą galima nurodyti kaip užsienio teisės turinio įrodymą. Tokiu atveju bus daroma prielaida, kad užsienio teisės turinys yra toks pat, koks buvo nustatytas anksčiau išnagrinėtoje byloje, nebent pateikiama kitų įrodymų.

Prievolė įrodyti tenka šaliai, kuri remiasi užsienio teise. Jeigu užsienio teisės turinys nepakankamai įrodytas, paprastai taikoma Anglijos teisė. Tačiau tais atvejais, kai nėra pagrindo manyti, jog užsienio teisė yra kuo nors panaši į Anglijos (pavyzdžiui, kitos Europos jurisdikcijos mokesčių įstatymas), procesą galima nutraukti.

3 Kolininės normos

3.1 Sutartinės prievolės ir teisiniai veiksmai

Visais su sutartinėmis prievolėmis susijusiais atvejais, kai galimas taikytinos teisės pasirinkimas, tiesiogiai taikomas reglamentas „Roma I“. Romos reglamento nuostatos dėl taikytinos teisės pasirinkimo taip pat gali būti taikomos byloms, kurios pagal Anglijos nacionalinę teisę nebūtų pripažįstamos bylomis dėl sutartinės atsakomybės (pavyzdžiui, kai sutartis nėra patvirtinta užmokesčiu, kaip antai dovanojimo sutarčių atveju).

Procesiniai klausimai sprendžiami pagal *lex fori*. Taigi žalos dydžio (bet ne žalos kategorijos) įvertinimas ir įrodinėjimo priemonės reglamentuojamos pagal ginčo nagrinėjimo vietos teisę. Senaties terminai yra nustatyti laikantis materialinės teisės normų, taigi sutartinių prievolių atveju jie nustatomi vadovaujantis teise, taikoma pagal reglamentą. Taikomos pagrindinės materialinės teisės normos aprašytos toliau.

Jeigu šalys konkrečiai pasirinko kurią nors teisę arba jei kurios nors teisės pasirinkimas yra pakankamai akivaizdus, taikoma ta teisė. Pasirinkimas greičiausiai bus pakankamai akivaizdus, jeigu sudaryta tipinė sutartis ir yra žinoma, kad tokio pobūdžio sutartys reglamentuojamos pagal konkrečią teisę (pavyzdžiui, *Lloyd's* jūrų draudimo politiką), arba jei pasirinkimas yra pakankamai akivaizdus atsižvelgiant į ankstesnius šalių tarpusavio sandorius. Jeigu buvo susitarta, į kurį teismą bus kreipiamasi, paprastai to pakanka padaryti išvadai, kad ketinta pasirinkti to teismo valstybės teisę, tačiau nebūtinai. Jeigu sudaromas arbitražo susitarimas ir apibrėžiami arbitražo pasirinkimo kriterijai, išvadą dėl teisės pasirinkimo padaryti lengviau, tačiau jeigu arbitrai nustatomi remiantis kokia nors tarptautine organizacija, daug mažiau tikėtina, kad teisės pasirinkimas buvo įrodytas pakankamai patikimai.

Pasirinkimo laisvė apribota keletu aspektų. Pirma, vartojimo ir darbo sutartyse teisės pasirinkimas neturi iš vartotojo arba darbuotojo atimti teisės į apsaugą pagal privalomas taisykles, nustatytas pagal teisę, kuri tuo atveju būtų taikoma, jeigu nebūtų buvę konkrečiai pasirinkta bylai taikyti kitos teisės. Antra, jeigu visi tam tikros situacijos elementai yra susiję su viena šalimi, pasirinkus kitos šalies teisę toje šalyje taikomos privalomosios taisyklės negali būti netaikomos. Be to, galioja draudimo sutartis sudariusių vartotojų apsaugos taisyklės. Taip pat galima pažymėti, kad tais atvejais, kai kyla nesutarimas dėl pasirinkimo galiojimo (pavyzdžiui, kaltinama prievarta), tai, ar pasirinkimas galioja, nustatoma pagal numanomą taikytiną teisę (t. y. teisę, pagal kurią sutartis būtų reglamentuojama, jeigu pasirinkimas galiojotų), nebent tai būtų „nepagrįsta“ (toku atveju gali būti taikoma šalies, kuri tvirtina nedavusi savo sutikimo, gyvenamosios vietos teisė).

Dėl bylų, kurioms taikytina teisė konkrečiai nepasirinkta arba teisės pasirinkimas nėra pakankamai akivaizdus, reglamente „Roma I“ yra išdėstytos specialios taisyklės, taikomos pagal sutarties pobūdį, tačiau jeigu taisyklės apibrėžia ne visus aspektus, paprastai taikoma būdingo vykdytojo įprastinės gyvenamosios vietos teisė. Būdingą vykdytoją ne visada lengva nustatyti, tačiau paprastai tai yra šalis, kuri nemoka už prekę arba paslaugą (pavyzdžiui, būdingas vykdytojas yra produkto pardavėjas, pagal banko sandorį – skolintojas, pagal garantijos sutartį – laiduotojas). Ši prezumpcija gali būti paneigta šalies, su kuria sutartis yra glaudžiau susijusi, naudai.

3.2 Nesutartinės prievolės

Nesutartinėms prievolėms dažniausiai taikomas reglamentas „Roma II“. 1995 m. Tarptautinės privatinės teisės (Ivairių nuostatų) įstatymas taikomas tik su deliktu susijusiems klausimams, kurie nepatenka į reglamento taikymo sritį, o garbės ir orumo įžeidimo atvejai reglamentuojami pagal bendrosios teisės nuostatas (žr. toliau). Senaties terminai taip pat nustatomi pagal taikytiną teisę.

Pagal reglamentą „Roma II“ laikomasi bendros taisyklės – taikoma žalos padarymo vietos teisė. Specialiosiose normose yra nustatyta teisė, taikytina tam tikro pobūdžio nesutartinėms prievolėms (įskaitant atsakomybę už gaminius), nesąžiningai konkurencijai, su aplinkos apsauga ir intelektinės nuosavybės teisėmis susijusiam deliktui. Pagal reglamentą šalims taip pat leidžiama tam tikromis aplinkybėmis pasirinkti taikytiną teisę, tačiau šia nuostata negalima remtis tam, kad būtų išvengta privalomųjų ES arba nacionalinės teisės normų taikymo. Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad žala vertinama pagal taikytiną teisę. Kaip jau minėta, garbės ir orumo įžeidimo atvejais (jie apima asmenį žeminančios informacijos skleidimą, melagingos informacijos apie prekes skleidimą, piktybinio melo skleidimą ir reikalavimus taikyti užsienio teisę, „atitinkančius [tokį] reikalavimą arba kitaip su juo derančius“) reglamentuojami pagal bendrosios teisės nuostatas. Tokiais atvejais taikomas dvejopas pagrindas pareikšti ieškinį: dėl delikto ieškinį Anglijoje ir Velse pareikšti galima tik tada, jei pagal užsienio jurisdikcijos, kurioje įvykdyta veika (paprastai, paskelbta informacija), teisę ieškinį galima pareikšti civilinės teisenos tvarka, ir, jeigu veika įvykdyta Anglijoje ir Velse, ieškinį galima pareikšti pagal Anglijos teisę. Ši norma buvo palikta galioti atsižvelgiant į žiniasklaidos organizacijų spaudimą baimintis, kad gali būti taikoma ribojanti užsienio teisė. Tačiau galioja ir šios normos išimtis: jeigu kita valstybė yra daug glaudžiau susijusi su įvykdyta veika ir šalimis, taikoma tos valstybės jurisdikcijos teisė. Reikėtų pažymėti, kad ši sritis – ypač neapibrėžta.

Kalbant apie patikos administravimą, taikytina teisė reglamentuojama 1987 m. Patikos pripažinimo įstatymu, kuriuo įgyvendinama Hagos konvencija dėl patikai taikytinos teisės. Jame nustatyta, kad taikytina teisė – patikėtojo pasirinkta teisė, o jei teisė nepasirinkta – tos valstybės, su kuria patika yra glaudžiausiai susijusi, teisė. Pagal šią teisę nustatomas patikos galiojimas, sudėtis, pasekmės ir administravimo tvarka.

3.3 Asmens statusas ir su civiliniu statusu (vardu ir pavarde, gyvenamąja vieta ir teisinumu bei veiksniumu) susiję jo aspektai

Asmeniui gimus, jo gyvenamąja vieta (kilmės gyvenamąja vieta) laikoma vaiko tėvo gyvenamoji vieta vaiko gimimo momentu, jeigu vaikas santuokinis. Jeigu vaikas nesantuokinis arba jeigu vaiko gimimo momentu tėvas yra miręs, vaiko gyvenamąja vieta laikoma vaiko motinos gyvenamoji vieta. Šis principas galioja, kol vaikui sukanka 16 metų (t. y. jeigu vaiko tėvo arba motinos gyvenamoji vieta keičiasi, atitinkamai keičiasi ir vaiko gyvenamoji vieta).

Vyresnių negu 16 metų amžiaus asmenų kilmės gyvenamoji vieta galioja, nebent jie pasirenka kitą gyvenamąją vietą. Kad galėtų pasirinkti gyvenamąją vietą, asmenys turi faktiškai gyventi atitinkamai jurisdikcijai priklausančioje teritorijoje ir būti apsisprendę ten gyventi neribotą arba visą laiką. Jeigu bet kurios iš paminėtų sąlygų nebelieka, pasirinkta gyvenamoji vieta nebetaikoma, o taikoma kilmės gyvenamoji vieta.

Sutuoktinės gyvenamoji vieta nebenustatoma pagal sutuoktinio gyvenamąją vietą, ji vertinama atskirai.

Veiksnimas prisiimti tam tikrus įsipareigojimus (pavyzdžiui, sudaryti sutartį, testamentą, tuoktis) nustatomas pagal atitinkamos srities taisykles – jos aptartos atitinkamuose skyriuose.

3.4 Tėvų ir vaikų santykių nustatymas, įskaitant įvaikinimą

Tėvų pareigų ir vaiko apsaugos klausimai paprastai sprendžiami pagal Anglijos teisę, tačiau yra ir kai kurių išimčių, pavyzdžiui, dėl klausimų (kaip aptarta pirmiau), reglamentuojamų pagal 1996 m. Hagos konvenciją, arba klausimų, kurie patenka į reglamento „Briuselis IIa“ taikymo sritį. Legitimumo ir įvaikinimo klausimai taip pat paprastai sprendžiami pagal Anglijos teisę, išskyrus kai kurias išimtis.

3.5 Santuoka, nesituokusios poros (sugyventiniai), partnerystė, santuokos nutraukimas, gyvenimo skyrium patvirtinimas, išlaikymo prievolės

Oficialus santuokos galiojimas paprastai reglamentuojamas pagal santuokos ceremonijos vietos teisę, išskyrus kai kurias išimtis.

Asmens veiksnumas sudaryti santuoką paprastai nustatomas pagal atitinkamo asmens gyvenamosios vietos prieš santuoką teisę. Pagal šią teisę reglamentuojama, ar yra laikoma, kad šalis davė sutikimą, amžiaus reikalavimai ir tai, kurie giminystės ryšiais susiję asmenys santuokos sudaryti negali.

Konkrečiai dėl amžiaus pažymėtina, kad santuoka negalioja, jeigu asmuo santuokos metu buvo jaunesnis negu 16 metų amžiaus ir jo gyvenamoji vieta yra Anglijoje arba Velse.

Dėl santuokos nutraukimo arba separacijos atvejų pažymėtina, kad paprastai taikoma Anglijos teisė, išskyrus keletą išimčių.

Išlaikymo prievolės paprastai reglamentuojamos pagal Anglijos teisę, išskyrus tam tikras išimtis.

3.6 Sutuoktinių turto teisinis režimas

Sąvoka „sutuoktinių turto teisinis režimas“ nėra įprasta bendrosios teisės sąvoka. Bylose dėl finansinių išmokų santuokos nutraukimo, separacijos arba santuokos anuliuojimo atveju arba bylose dėl išlaikymo Anglijos teismai paprastai taiko Anglijos teisę, išskyrus kai kurias išimtis.

3.7 Testamentai ir paveldėjimas

Taigi netestamentinio paveldėjimo atvejais (t. y. kai nebuvo sudarytas testamentas) kilnojamojo turto paveldėjimas reglamentuojamas pagal teisę, taikomą testatoriaus gyvenamojoje vietoje mirties metu. Nekilnojamojo turto paveldėjimui taikoma jurisdikcijos, kurioje yra turtas (*lex situs*), teisė.

Jeigu yra sudarytas testamentas (testamentinis palikimas), tai, ar testatorius buvo veiksnus sudaryti testamentą dėl kilnojamojo turto, nustatoma pagal testatoriaus gyvenamosios vietos testamento sudarymo metu teisę. Testamentinės išskirtinės gavėjas laikomas veiksniumi priimti kilnojamojo turto, jei yra veiksnus pagal savo gyvenamosios vietos teisę arba testatoriaus gyvenamosios vietos teisę. Specialios institucijos, kuri priimtų sprendimą dėl nekilnojamojo turto, nėra, tačiau dažniausiai yra taikoma *lex situs* taisyklė, pagal kurią tikriausiai nustatomas ir testamentinės išskirtinės gavėjo veiksnumas priimti nekilnojamojo turto palikimą.

Remiantis 1963 m. Testamentų įstatymu, jeigu testatorius mirė 1964 m. sausio 1 d. arba vėliau, testamentas galioja (pavyzdžiui, liudytojų skaičius pakankamas), jeigu jis atitinka kurį nors iš šių teisės aktų: vietoje, kurioje buvo sudarytas testamentas (t. y. paprastai ten, kur jis buvo pasirašytas ir paliudytas) testamento sudarymo metu taikytą teisę; testatoriaus gyvenamojoje vietoje, įprastinėje gyvenamojoje vietoje arba šalyje, kurios pilietybę turi testatorius, testamento sudarymo metu taikytą teisę; testatoriaus gyvenamojoje vietoje, įprastinėje gyvenamojoje vietoje arba šalyje, kurios pilietybę turi testatorius, mirties metu taikytą teisę. Testamentas, kuriuo paliekamas nekilnojamas turtas, taip pat laikomas oficialiai galiojančiu, jeigu atitinka jurisdikcijos, kurios teritorijoje yra turto buvimo vieta, vidaus teisę (taigi *renvoi* doktrina netaikoma, nors ji taikoma dėl nekilnojamojo turto).

Testamentas, kuriuo paliekamas kilnojamas turtas, galioja turinio prasme (pavyzdžiui, sumos, kurią asmuo gali palikti testamentu, apribojimai), jeigu testamentas atitinka testatoriaus gyvenamosios vietos mirties metu teisę. Testamentas, kuriuo paliekamas nekilnojamas turtas, galioja turinio prasme, jeigu testamentas atitinka jurisdikcijos, kurios teritorijoje yra turto buvimo vieta, teisę, t. y. nepriklausomai nuo vietos teisės, būtų taikoma *lex situs* taisyklė.

Testamentas yra aiškinamas pagal teisę, kurią ketino taikyti testatorius. Daroma prielaida, kad tai yra testatoriaus gyvenamosios vietos testamento sudarymo metu teisė. Ši prezumpcija yra *prima facie* taisyklė ir ją galima paneigti įrodymais, kad testatorius akivaizdžiai siekė ir jo ketinimas buvo, kad testamentas būtų aiškinamas pagal kitą teisinę sistemą. Nekilnojamojo turto atveju gali būti taikomas papildomas apribojimas ir jeigu, atsižvelgiant į jį, teisė, kuri kyla dėl to apribojimo, naudotis negalima arba ji nepripažįstama pagal *lex situs*, viršesnė yra pastaroji teisė.

Įtariamo testamento panaikinimo galiojimas nustatomas pagal testatoriaus gyvenamosios vietos įtariamo panaikinimo metu teisę (reikėtų pažymėti, kad pagal Anglijos nacionalinę teisę, jei ji taikoma, testamentas netenka galios dėl santuokos, nebent įrodoma, kad testamentas buvo specialiai sudarytas ketinant tuoktis). Tačiau jei tvirtinama, kad testamentas panaikintas vėlesniu testamentu (o ne, pavyzdžiui, testamentą suplėšant), tai, ar antruoju testamentu pirmasis testamentas yra panaikintas, nustatoma pagal teisę, kuria reglamentuojamas antrojo testamento oficialus galiojimas. Jeigu neaišku, ar antruoju testamentu pirmasis testamentas panaikintas, testamento sudarymo klausimas sprendžiamas pagal tą teisę, kurią taikyti ketino testatorius, ir daroma prielaida, kad ši teisė yra testatoriaus gyvenamosios vietos antrojo testamento dieną teisė.

3.8 Nekilnojamas turtas

Turto bylos skirstomas į kilnojamojo ir nekilnojamojo turto bylas. Tai, ar turtas yra kilnojamas, ar nekilnojamas, nustatoma pagal turto buvimo vietos teisę. Nekilnojamojo turto atveju taikytina teisė yra turto buvimo vietos teisė, taip pat taikoma *renvoi* doktrina. Šis principas taikomas sprendžiant visus sandorio klausimus, įskaitant klausimus dėl veiksnumo, formalumų ir turinio galiojimo. Reikėtų pažymėti, kad žemės ar kito nekilnojamojo turto perdavimas ir sutartis, kuria reglamentuojamas perdavimo šalių teisės ir įsipareigojimai, reglamentuojami skirtingai – sutarčiai taikomos atskiros taikytinos teisės normos (visų pirma reglamentas „Roma I“).

Jeigu kyla su nuosavybės teise susijusių klausimų (ne sutartinių) dėl materialaus kilnojamojo turto perdavimo, paprastai taikytina teisė yra vietos, kurioje turtas buvo įvykio, dėl kurio, kaip teigiama, pasikeitė to turto nuosavybės teisės, metu, teisė. Ar tokiu atveju galioja *renvoi* doktrina, neaišku. Remiantis Anglijos pirmosios instancijos teismų sprendimais, darytina išvada, kad negalioja. Nuosavybės teisė į materialųjį turtą, įgyta pagal šią bendrą taisyklę, bus pripažįstama galiojančia Anglijoje, jeigu kilnojamas turtas išvežamas iš šalies, kurioje buvo nuosavybės teisės įgijimo momentu, nebent vietoj tos nuosavybės teisės įgyjama nauja nuosavybės teisė (ir iki to laiko, kai tai atsitinka) pagal šalies, į kurią turtas perkeltas, teisę. Speciali bendros taisyklės dėl materialaus kilnojamojo turto išimtis yra susijusi su atvejais, kai materialusis turtas yra kelyje ir šalies jo buvimo vieta yra nežinoma arba laikinai nežinoma. Jeigu toks perdavimas galioja pagal perdavimo vietos taikytiną teisę, jis galios ir Anglijoje.

Nematerialiojo kilnojamojo turto perleidimo atveju, kai perleidėją ir gavėją sieja sutartiniai santykiai (kaip daugumoje skolos atvejų) ir kai kilęs klausimas yra susijęs tik su paties perleidimo galiojimu ir pasekmėmis, taikomas reglamentas „Roma I“.

Reikėtų atkreipti dėmesį į tai, kad taisyklės dėl teisės pasirinkimo, taikomas, kai perleidžiamas ir perduodamas nematerialusis turtas, apibendrinti sunku ir nėra vienos tam taikomos teisės pasirinkimo taisyklės – daugiausia dėl to, kad prie nematerialiojo turto kategorijos priskiriamos labai įvairios teisės, kurių ne visos pagal kilmę yra sutartinės. Jeigu klausimas susijęs su nematerialiuoju kilnojamoju turto, siūloma kreiptis patarimo į specialistus.

3.9 Bankrotas

Jungtinė Karalystė yra Tarybos reglamento Nr. 1346/2000 dėl nemokumo procedūrų šalis. Šiame reglamente išdėstytos atitinkamos taisyklės taikomos tada, kai procese skolininko turtas visiškai arba iš dalies perduodamas ir paskiriamas likvidatorius ir kai skolininko pagrindinių interesų vieta yra kurioje nors ES valstybėje narėje (išskyrus Daniją). Jeigu jurisdikcija priklauso Anglijos teismams (taip būtų, jeigu skolininko pagrindinių interesų vieta būtų Anglijoje ir Velse ir būtų daroma prielaida, kad ten yra ir skolininko registruota buveinė), bus taikoma Anglijos teisė.

Tais atvejais, kai Reglamentas Nr. 1346/2000 netaikomas, Anglijos teisė bus taikoma, jei jurisdikcija priklauso Anglijos teismams (taip būtų, jeigu bendrovė būtų registruota Anglijoje ir Velse arba jeigu Anglijoje ir Velse būtų asmenų, kuriems likvidavimas būtų naudingas, ir pagrindo paneigti jurisdikciją nebūtų). Skolos nurašymas Anglijoje galioja, nepriklausomai nuo to, pagal kokią teisę skola reglamentuojama.

Paskutinis naujinimas: 04/06/2021

Šio puslapio turinį nacionaline kalba tvarko atitinkamos Europos teismo tinklo kontaktinės įstaigos. Vertimus atliko Europos Komisijos tarnyba. Į kompetentingos nacionalinės institucijos originale įvestus pakeitimus vertimuose gali būti neatsižvelgta. Nei Europos teismas, nei Europos Komisija nepriima atsakomybės ar įsipareigojimų dėl šiame dokumente pateiktos arba nurodytos informacijos arba duomenų. Daugiau informacijos apie už šį puslapį atsakingos valstybės narės autorių teisių taisyklės rasite puslapyje „Teisinė informacija“.